

Олександр Андрійович ПИЖИК
аспірант,
кафедра міжнародної економіки,
Тернопільський національний економічний університет
E-mail: puzhuk.o.a@ukr.net

НЕОБХІДНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ КРАЇНОЮ ПОЛІТИКИ ТЕХНІЧНОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ

Пижик, О. А. Необхідність реалізації країною політики технічної гармонізації [Текст] / Олександр Андрійович Пижик // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 1. – С. 120-128. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Можливість отримання надійного доступу на зовнішні ринки для національних виробників товарів та провайдерів послуг дедалі більше залежить від дотримання окремими країнами, в тому числі і нашою державою, таких нормативно-правових заходів у галузі міжнародної торгівлі, які знаходяться поза сферою їх традиційних торговельних стратегій. Розвинуті країни світу активно розбудовують свої економіки, роблячи акцент на розвиток науки, зокрема сучасних інноваційних технологій на основі провідних управлінських підходів.

Мета. Метою дослідження є визначення сутності поняття «гармонізація» та значення політики технічної гармонізації для конкретної країни, виробники товарів та провайдери послуг якої вступають у міжнародну торгівлю. Ця політика визначатиме основні компоненти системи технічного регулювання. Система технічного регулювання загалом залежить від сформованої законодавчо-правової бази та низки інституцій, які дозволяють реалізовувати політику технічної гармонізації. Ефективність цієї політики залежить від інформаційної, інституційної складової системи технічного регулювання, що дозволяють країні адаптуватись до аналогічних стандартів та норм, прийнятих у певній групі країн, та підвищити рівень конкурентоспроможності національних виробників товарів і послуг на світових ринках.

Результат. На підставі аналізу науково-практичних досліджень та розробок національних та зарубіжних фахівців було оцінено наслідки впливу технічної гармонізації на стан розвитку економіки країни. Нами досліджено логіку генези терміну «технічна гармонізація». Висвітлено роль технічної гармонізації у процесі взаємовигідного обміну товарами і послугами, що набуває особливого значення в умовах СОТ і у процесі інтеграції України до зони вільної торгівлі з ЄС. Окреслено сутність терміну «технічне регулювання». Визначено типові компоненти системи технічного регулювання в контексті окремих технічних бар'єрів. Перспективою подальших наукових досліджень є формування відповідної політики технічного регулювання в Україні, яка дозволить досягти значного рівня гармонізації із аналогічною політикою, взятою за основу у країнах Європейського Союзу.

Ключові слова: гармонізація; технічна гармонізація; технічні бар'єри; технічне регулювання; складові системи технічного регулювання.

Olexandr Andriyovytch PYZHUK

PhD Student,
Department of International Economics,
Ternopil National Economic University
E-mail: puzhuk.o.a@ukr.net

COUNTRY'S NEED FOR IMPLEMENTATION OF TECHNICAL HARMONIZATION POLICY

Abstract

Introduction. The possibility of obtaining reliable access to foreign markets for domestic producers of goods and providers of services increasingly depends on compliance by individual countries, including our country. It is necessary to form legal and regulatory measures in international trade branch, which are outside the scope of their

© Олександр Андрійович Пижик, 2015

traditional trading strategies. Developed countries are actively developing their economy, focusing on the development of science, including modern innovative technology-based key management approaches.

Purpose. The aim of the study is to determine the nature of the concept of "harmonization" and the importance of technical harmonization policy for a particular country, the producers of goods and providers of services of which enter into international trade. This policy will define the main components of the technical regulation. The technical regulation system as a whole depends on the existing legislative framework and a number of institutions to implement policies that enable technical harmonization. The effectiveness of this policy depends on the information, the institutional component of the technical regulation, allowing the country to adapt to similar standards and norms that are accepted in a particular group of countries, and increase the competitiveness of domestic producers of goods and services in world markets.

Results. On the basis of scientific research of national and foreign authors it has been estimated the effects of technical harmonization on the state of the economy. The author has studied logic genesis of the term "technical harmonization". It is outlined the role of technical harmonization in the mutually beneficial exchange of goods and services, which is particularly important in the WTO and in the integration of Ukraine into a free trade zone with the EU. The essence of the term "technical regulation" is discovered. The typical components of technical regulation in the context of separate technical barriers are determined. Prospects for further research foresee the development of appropriate policies of technical regulations in Ukraine. It will allow to achieve a significant level of harmonization of similar policies which have been taken as a basis in the European Union.

Keywords: harmonization; technical harmonization; technical barriers; technical regulations; the components of the technical regulation.

JEL classifications: F020, F150, F420

Вступ

Україна донедавна мала систему технічного регулювання, яку успадкувала від колишнього радянського укладу. За такої системи національним виробникам вдавалося виробляти продукцію та надавати послуги із прив'язанням до недосконалої системи стандартів, через що зовнішня торгівля продукцією із високою доданою вартістю концентрувалась переважно на країнах СНД. Для іншого світу Україна відома більше як постачальник сировинних матеріалів та агропромислової продукції із невисоким ступенем промислової обробки. Відсутність єдиної глобальної політики технічного регулювання у низці галузей ускладнює розвиток міжнародних економічних зв'язків і призводить до подорожчання продукції. Передусім це пов'язано із невідповідністю продукції, що виробляється в окремо взятій країні, технічним стандартам країни чи групи країн, на ринках яких передбачається її збут.

Однак останнім часом Україна кардинально змінила свій зовнішньополітичний вектор та встала на шлях створення зони вільної торгівлі із ЄС. Цей вибір обумовив суттєві зміни законодавства та реформування інститутів у системі технічного регулювання.

Механізми ліквідації технічних бар'єрів у торгівлі базуються на взаємному визнанні результатів оцінки відповідності, що може бути забезпечено тільки в результаті технічної гармонізації. Саме вона дозволяє розширювати обсяги торгівлі, посилювати конкурентні позиції на обраних для міжнародної співпраці зовнішніх ринках та отримувати переваги від економії на масштабах виробництва.

Питання формування ефективної політики технічного регулювання у різний час вивчалися значною кількістю вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких назвемо К. Адамецького, Ю. Анісімова, У. Базелера, Л. Баль-Прилипка, Р. Бичківського, О. Білоуса, О. Боровікова, Т. Бубелу, І. Бураковського, Л. Віткіна, П. Гамулу, С. Горіна, М. Дивнича, Ю. Журавльова, А. Зенкіна, М. Когуа, В. Коха, І. Кравця, М. Латишева, Н. Лебідя, С. Мельничука, О. Нагорну, З. Сабова, О. Сергеева, О. Смольянову, П. Столярчука, В. Терегерю, О. Усенка, Й. Хайнріха, Г. Хімичеву, В. Цюцюру, С. Цюцюру та інших.

Характер теоретичного та практичного матеріалу у чисельних роботах вказаних дослідників відображає складність та системність поняття технічного регулювання. Водночас питання технічної гармонізації розкрито неповно. Також потребує глибшого опрацювання набір елементів, що складає систему технічного регулювання.

Мета статті

Метою дослідження є визначення сутності поняття «гармонізація» та значення політики технічної гармонізації для конкретної країни, виробники товарів та провайдери послуг якої вступають у міжнародну торгівлю.

Виклад основного матеріалу

Термін «гармонізація» в національній економічній науці використовується ще нечасто, проте в

зарубіжній фаховій літературі достатньо поширений. Гармонізація національних політик часто розглядається як важлива мета європейської інтеграції.

Загалом під гармонізацією розуміють встановлення рівноваги, узгодження та взаємну відповідність між завданнями одного рівня пріоритетності, що вимагають виконання в заданий період та здійснюється за допомогою свідомо керованих заходів і дій [1, с. 23].

Ще на початку XX століття К. Адамецькі [2, с. 28] на основі емпіричних методів дослідження сформулював закон гармонізації, який він відносив до одного з основних законів економіки. На думку цього автора, проблема гармонізації стосується двох аспектів:

- гармонійного підбору окремих органів, які здатні забезпечити поставлені перед ними завдання;
- функціонування цих органів у тісному між собою зв'язку таким чином, щоб кожна операція відбувалася свого часу (узгодження всіх їх операцій).

Економісти XIX століття Ф. Бастія та Г. Ч. Кері створили свого часу теорію гармонізації інтересів, що розкриває механізм забезпечення єдності інтересів у різних груп населення в суспільстві. У менеджменті ця теорія знайшла застосування і була розвинена в методах мотивації працівників та інших методах взаємодії керівників і підлеглих [3, с. 14].

Гармонізація передусім охоплює [4, с. 625-626]:

- норми, тобто єдині визначення величин, термінів, форм тощо, встановлювані переважно приватними інститутами нормування;
- технічні приписи, тобто закріплені в законах вимоги, спрямовані на охорону довкілля, здоров'я споживачів і працівників (наприклад, їх безпека);
- дозвільні процеси, під якими розуміють процеси, що регулюють дозвіл випуску продуктів, використання виробничих технологій і методів контролю.

Зазначимо, що далеко не всі визначення, вимоги законів та дозвільні процеси гармонізуються. У більшості сфер діє принцип країни походження. Так наприклад, для пива, вершків для кави, макаронних виробів і ковбаси відповідно до рішення Європейської судової палати відкриті всі кордони ЄС, незалежно від їх відповідності окремим національним приписам.

Варто зазначити, що розвинуті країни світу докладають дедалі більше активних зусиль щодо протидії негативному впливу нетарифних бар'єрів у торгівлі через гармонізацію та взаємне визнання у сфері технічного регулювання торгівлі та санітарних й фітосанітарних заходів [5].

Технічна гармонізація – це сумісність технічних вимог та процедур різних країн (гармонізація технічних вимог до виробництва, реєстрації, маркування промислової продукції [6, с. 50]. Технічна гармонізація досягається наявністю в країні сучасної системи технічного регулювання, яка відповідає загально визнаним міжнародним нормам і правилам, насамперед Світової організації торгівлі (СОТ) та Міжнародних організацій зі стандартизації.

Існує потреба в розвитку процесу всесвітньої технічної гармонізації, здатної забезпечити, серед іншого, можливість з'єднання і взаємодії між ринковими суб'єктами на глобальному рівні. На нашу думку, всесвітня технічна гармонізація сприяє процвітанню країн загалом, що відображено на рис. 1.

Технічна гармонізація стандартів відіграє найважливішу роль у розвитку міжнародного промислового співробітництва і спільного вирішення науково-технічних проблем на основі оптимізації витрат матеріальних та енергетичних ресурсів, підвищення ефективності заходів з безпеки праці та захисту довкілля, підвищення та забезпечення якості продукції. Вона є необхідним елементом для розширення взаємовигідного обміну товарами і послугами, що набуває особливого значення в умовах СОТ і у процесі інтеграції України до зони вільної торгівлі з ЄС.

Ще у 1988 році Європейська Комісія провела дослідження єдиного ринку ЄС і визначила, що технічна гармонізація, зокрема, європейських режимів стандартизації та сертифікації дозволить зменшити торговельні видатки майже на 2 % загального обсягу торгівлі.

Подальші дослідження, проведені після вступу до ЄС країн Центральної та Східної Європи, дали підстави переглянути обсяги економії – зараз, за розрахунками, вони становлять від 5 % до 20 % [7].

Така гармонізація досягається наявністю в країні сучасної системи технічного регулювання, яка б відповідала загально визнаним міжнародним нормам та правилам, насамперед, Світової організації торгівлі та міжнародних організацій зі стандартизації - ISO, IEC, ITU.

Таким чином, можна стверджувати, що технічне регулювання є відповіддю на потреби конкретної країни у технічній гармонізації з метою підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку. У цьому зв'язку варто відобразити логіку генези терміну «технічне регулювання», що демонструє рис. 2.

Термін «технічне регулювання», крім законодавчих та нормативних документів, все частіше зустрічається як у спеціальній літературі, так і в засобах масової інформації. Цей термін широко живається в документах міжнародних організацій зі стандартизації (ISO, IEC), Світової організації

торгівлі, регіональних організацій зі стандартизації (СЕН, СЕНЕЛЕС, МДР). В ОЕСД¹ технічне регулювання визначають як установлення стандартів та контроль за їхнім дотриманням з метою забезпечення технічної сумісності продукції та безпеки громадян й охорони довкілля [8, с. 18].

Рис. 1. Наслідки впливу технічної гармонізації на економіку і суспільство країни (власна розробка)

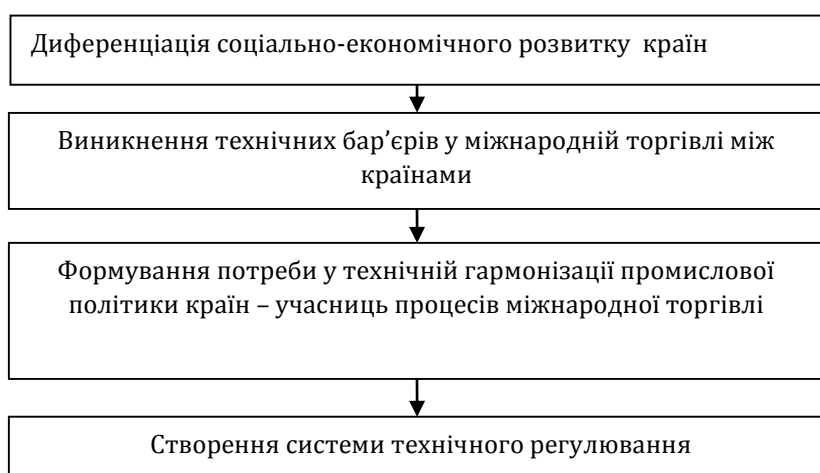

Рис. 2. Логіка генези терміну «технічного регулювання» (власна розробка)

¹ОЕСД – Organization of economic cooperation and development - Організація економічного співробітництва та розвитку.

У межах об'єднання країн АРЕС¹ під технічним регулюванням розуміють документи, що прийняті державою та встановлюють технічні вимоги до продукції або безпосередньо, або шляхом посилання на стандарт, технічну специфікацію чи кодекс діяльності. В «Угоді про проведення узгодженої політики в галузі технічного регулювання, санітарних і фітосанітарних заходів» країн-учасниць СНД це поняття трактується так: «технічне регулювання – це правове і нормативне регулювання в галузі розробки і застосування технічних регламентів, стандартів, оцінки (підтвердження) відповідності, державного контролю (нагляду), що здійснюється відповідно до законодавства держави Сторони міжнародних договорів» [9].

Вперше в національній законодавчій системі цей термін з'явився у 2002 році із запровадженням Указу Президента України «Про Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики» без особливої конкретизації [10]. Завдяки цьому нормативному акту було створено центральний орган виконавчої влади України зі спеціальним статусом (Держспоживстандарт), що існував з 2002 по 2011 роки. Держспоживстандарт був призначений для підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів шляхом перетворення Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України.

Основними завданнями Держспоживстандарту було: забезпечення реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів, стандартизації, метрології та сертифікації, здійснення управління в цій сфері, а також міжгалузевої координації та функціонального регулювання питань захисту прав споживачів, стандартизації, метрології та сертифікації [11]. Згодом Держспоживстандарту було доручено затвердження технічних регламентів, що суттєво знижувало рівень таких документів.

Тільки у 2005 році, завдяки Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» [12], було запропоновано конкретне визначення: технічне регулювання - правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних з нею процесів, систем і послуг, персоналу та органів, а також перевірка їх дотримання шляхом оцінки відповідності та/або ринкового нагляду.

Основними складовими системи технічного регулювання є:

- метрологія;
- стандартизація;
- процедури оцінювання відповідності (тестування, інспекція, сертифікація товарів, робіт, послуг),
- акредитація органів та випробувальних і калібрувальних лабораторій з оцінки відповідності [13].

Стан системи технічного регулювання свідчить про технологічний прогрес будь-якої країни, конкурентоспроможність її продукції, а також про репутацію та технічну спроможність її виробників і оцінювачів відповідності. Ця система утворює своєрідний трикутник, основою якого є стандартизація та метрологія, серединою – оцінка відповідності, а вершиною – акредитація органів з оцінки відповідності, яка гарантує технічну компетентність оцінювачів відповідності.

На рис. 3 наведено типові компоненти системи технічного регулювання.

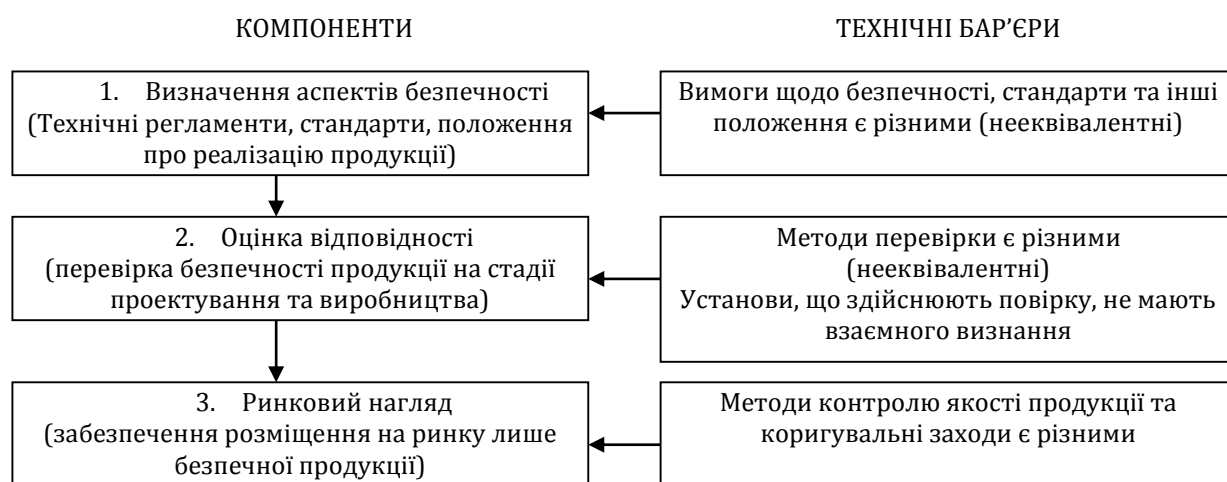

Рис. 3. Типові компоненти системи технічного регулювання в контексті окремих технічних бар'єрів (власна розробка)

¹ АРЕС - TheAsia-Pacific Economic Cooperation, форум економік Тихоокеанського узбережжя. Заснований в 1989 році з метою сприяння тіснішій економічній співпраці та вільній торгівлі держав Азійсько-Тихоокеанського регіону

Таким чином, можна стверджувати, що в межах системи технічного регулювання можуть формуватися такі її компоненти, які дозволятимуть зменшити негативний вплив окремих технічних бар'єрів, наявних у міжнародній торгівлі конкретних країн.

Технічне регулювання є тим видом економічної політики, яка спрямована передусім на усунення вад ринку, пов'язаних із нерівномірним розподілом інформації між його учасниками. Також можна стверджувати, що технічне регулювання є важливим інструментом захисту інтересів суспільства, водночас воно може заважати досягненню економічного і суспільного розвитку, створюючи бар'єри в торгівлі та перешкоди на шляху інвестицій та інновацій.

Таким чином, аналіз понять технічного регулювання, яке припускає використання правових методів і юридичних інструментів, що законодавчо закріплено в багатьох країнах, дозволив виявити їх подібність, але не тотожність. Це і обумовлює різні підходи до формування систем і її основних складових.

Водночас для наукового використання більше значення має термін «система технічного регулювання», який не визначено у документах перелічених організацій. Розглядаючи основи державної політики в області технічного регулювання, українські фахівці не дають визначення системи технічного регулювання [14-19].

Система технічного регулювання конкретної країни змінюється залежно від її економічних реалій.

16 травня 2008 року Україна стала 152-м членом СОТ, успішно завершивши багаторічний переговорний процес, прийнявши понад 50 необхідних для адаптації українського законодавства до вимог СОТ законів. Таким чином, держава взяла на себе зобов'язання будувати свою систему технічного регулювання відповідно до положень підписаних угод, дотримуючись правил СОТ.

В українському законодавстві також не дається визначення терміну «система технічного регулювання». Визначення категорії «технічне регулювання» надано у ст. 1 Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності»: «...технічне регулювання - правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних з нею процесів, систем і послуг, персоналу та органів, а також перевірка їх дотримання шляхом оцінки відповідності та/або ринкового нагляду» [20]. Навіть у законі не вдалось уникнути протиріччя у трактуванні категорії - стаття 2, що визначає сферу дії закону, виносить за межі технічного регулювання один з головних її елементів – стандартизацію. Цей Закон регулює відносини, пов'язані з діяльністю у сфері стандартизації, технічного регулювання, у тому числі оцінки відповідності. У проектах законів України «Про стандартизацію» [21], «Про метрологію та метрологічну діяльність» [22] (на момент написання статті ці проекти законів з 13.06.2014 року були на підписанні у президента), законах України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності», термін «технічне регулювання» не використовується взагалі і ці сфери не розглядаються як елементи єдиної державної системи технічного регулювання. Закону «Про технічне регулювання» в Україні не існує.

Ефективна робота системи технічного регулювання є вкрай важливою для динамічного інноваційного розвитку економіки країни – відставання будь-якого з її секторів може стати нездоланим бар'єром при виході на світові ринки, особливо у сфері високих технологій. Також рівень розвитку системи технічного регулювання можна вважати якісним показником готовності економіки країни до впровадження інновацій [23].

Система технічного регулювання як дієвий важіль керування економікою відіграє значну роль у виробленні конкурентоспроможної якісної продукції, захисті довкілля та ощадливому використанні ресурсів - основах сталого розвитку будь-якої країни. Її значення впливає з процесів у економіці та громадському житті, характерних для кінця ХХ - початку ХХІ століть [24].

Перший серед них - глобалізація торговельних відносин та світового ринку, якій притаманне усунення кордонів на шляху вільного руху капіталу, товарів, людей, ідей та інформації. Не менш важливим є другий – прискорення науково-технічного прогресу, стрімкий розвиток прогресивних галузей і сфер діяльності, насамперед інформаційних і комунікаційних технологій та біотехнологій. З цим тісно пов'язане використання високих технологій для скорочення циклу проектування і виготовлення продукції, забезпечення оптимального співвідношення між якістю, вартістю і часом виготовлення продукції. Нарешті, третій процес – посилення охорони довкілля та раціонального використання ресурсів. Ця проблема пов'язана з комплексом завдань щодо забезпечення прийнятної якості життя.

У зв'язку із поширенням різних правил нетарифного характеру і обмежень здійснення міжнародної торгівлі, остання стає дедалі складнішою і багатогранною. Розуміння можливостей та наслідків використання цих інструментів міжнародної торгівлі має важливе значення для розробки і реалізації ефективних стратегій розвитку. Це особливо актуально для країн, що розвиваються, а їх доступ на ринок залежить значною мірою від дотримання заходів регулювання торгівлі, що виходить за межі використання традиційних тарифів та існуючих пільгових схем.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Розвиток системи технічного регулювання є базовою вимогою інтеграції країни у світовий економічний простір та підвищення конкурентоспроможності її економіки.

Перспективою подальших наукових досліджень є формування відповідної політики технічного регулювання в Україні, яка дозволить досягти значного рівня гармонізації із аналогічною політикою, взятою за основу у країнах Європейського Союзу.

Список літератури

1. Смольянова, Е. Л. Содержание гармонизации промышленной и торговой политики предприятия [Электронный документ] / Е. Л. Смольянова // Креативная экономика. – 2009. – № 1 (25). – С. 22-26. – Режим доступа: <http://www.creativeconomy.ru/articles/2769>.
2. Адамецкий, К. О науке организации [Текст] / К. Адамецкий. – М.: Экономика, 1972. – 191с.
3. Анисимов, Ю. П. Гармонизация деятельности предприятия [Текст] : монографія / Ю. П. Анисимов, Ю. В. Журавлев, С. В. Горин. – Воронеж : Воронеж. гос. технол. акад., 2003. – 304 с.
4. Базелер, У. Основы экономической теории: принципы, проблемы, политика. Германский опыт и российский путь [Текст] / У. Базелер, З. Сабов, Й. Хайнрих, В. Кох. — СПб: Издательство «Питер», 2000. – 800 с.
5. Бураковський, І. Міжнародна торгівля та стандарти в контексті Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС [Електронний документ] / І. Бураковський // Матеріали круглого столу: «Україна-СОТ-ЄС: торгівля та стандарти». - Інститут економічних досліджень і політичних консультацій. - Київ, 20.11.2013. – Режим доступу: www.ier.com.ua.
6. Бубела, Т. Побудова національної системи оцінювання якості [Текст] / Т. Бубела // Стандартизація. Сертифікація. Якість. – 2013. - № 1. – С. 49-53.
7. Усенко, О. Реформа технічного регулювання як запорука інтеграції України до світового господарства [Електронне джерело] / О. Усенко. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/15784/59-Usenko.pdf?sequence=1>.
8. Relationship between regulation and competition authorities [Текст] (Сфера регулювання та уповноважені органи). – Париж, 1999.
9. Віткін, Л. М. Сучасна система технічного регулювання України: теорія і практика [Текст] / Л. М. Віткін, Г. І. Хімічева, А. С. Зенкін. – К.: Університет економіки і права «КРОК», 2011. – 492.
10. Про Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики [Текст] : указ Президента України [від 01.10.2002 № 887/2002; Втрата чинності від 21.04.2011, підстава 465/2011] [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/887/2002>.
11. Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики [Електронний документ] // Вікіпедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/...1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8>.
12. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності [Електронний документ]: закон України [№ 3164-IV від 01.12.2005; Редакція від 03.01.2015, підстава 1315-18]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3164-15>.
13. Модель технічного регулювання, запроваджена в ЄС, є найбільш ефективною для міжнародного співробітництва [Електронний документ] // 06.04.2010. – РБК «Україна. – Режим доступу: http://www.rbc.ua/ukr/finance/economic/model_tehnicheskogo_regulirovaniya_vvedennaya_v_es_yavl_uaetsya_naibolee_effektivnoy_dlya_mezhdunarodnogo_sotrudnichestva_spetsialisty_06042010.
14. Основы взаимозаменяемости, стандартизації, сертифікації, акредитації та технічні вимірювання [Текст] : підручник / М. С. Когут, Н. М. Лебідь, О. В. Білоус, І. Є. Кравець. – Львів: Світ, 2010. – 528 с.
15. Мельничук, С. Д. Основы системы державного технічного регулювання [Текст] : навчальний посібник / С. Д. Мельничук, О. Я. Боровиков, Л. В. Баль-Прилипко. – К.: НУБІП, 2012. – 283 с.
16. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація [Текст] : підручник / Р. В. Бичківський, П. Г. Столярчук, П. Р. Гамула. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2002. - 560 с.
17. Сергеев, А. Г. Метрология, стандартизация, сертификация [Текст] : учеб. пособ. / А. Г. Сергеев, М. В. Латышев, В. В. Терегеря. – М.: Логос, 2003. – 536 с.
18. Цюцюра, С. В. Метрологія, основи вимірювань, стандартизація та сертифікація [Текст] : навч. посіб. / С. В. Цюцюра, В. Д. Цюцюра; 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 242 с.
19. Дивнич, М. П. Стандартизація, сертифікація та управління якістю : метод. рек. до практ. занять [Текст] / М. П. Дивнич. — Нац. авіац. ун-т. — К., 2007. — 64 с.

20. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності [Електронний ресурс] : закон України [№ 1315-VII (1315-18) від 05.06.2014]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/3164-15>.
21. Про стандартизацію [Електронний ресурс]: проект закону України [№ 4585 від 27.03.2014]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50449.
22. Про метрологію та метрологічну діяльність [Електронний ресурс] : закону України [№ 1314-18 від 05.06.2014]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1314-18>.
23. Нагорна, О. О. Система технічного регулювання як складова інноваційного розвитку економіки України [Електронний документ] / О. О. Нагорна // Ефективна економіка. - № 6. - 2014. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3145>.
24. Стандартизація та сертифікація товарів і послуг [Електронний документ] : конспект лекцій. - http://pidruchniki.com/16010717/tovarovnavstvo/standartizatsiya_ta_sertifikatsiya_tovariv_i_poslug.

References

1. Smoljanova, E. (2009). The content of the harmonization of industrial and trade policies of the enterprise. *Creative Economy*. Retrieved from: <http://www.creativeeconomy.ru/articles/2769>.
2. Adamiecki, K. (1972). *On Science Organization*. Moscow : Economics.
3. Anisimov, Y. P., Zhuravlev, Y. V., Gorin S. V. (2003). *Harmonisation of the enterprise*. Voronezh.
4. Baseler, W., Sabov, Z., Heinrich J., Koch, W. (2000). *Fundamentals of economic theory: principles, problems and policies. German experience and Russian way*. St. Petersburg : Peter.
5. Burakovsky, I. (2013). *International trade and standards in the context of the Association Agreement*. Materials of the round table "Ukraine-EU-WTO: trade and standards". Kyiv : Institute for Economic Research and Policy Consulting. Retrieved from: www.ier.com.ua.
6. Bubela, T. (2013). *Construction of the national system of evaluation of quality. Standardization. Certification. Quality*, 1, 49-53.
7. Usenko, A. (2009). *Technical regulation reform as key to Ukraine's integration into the world economy*. Retrieved from: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/23456789/15784/59-Usenko.pdf?sequence=1>.
8. *Relationship between regulation and competition authorities. Scope of regulation and authorities*. (1999). Paris.
9. Vitkin, L. M., Himicheva, G. I., Zenkin, A. S. (2011). *Modern system of technical regulation of Ukraine: Theory and Practice*. Kyiv : University of Economics and Law "Krok".
10. *On the State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy: Decree of the President of Ukraine [№ 887/2002, dated 01.10.2002; Termination of 21.04.2011, the foundation 465/2011]*. (2011). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/887/2002>.
11. *The State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy*. (2015). Retrieved from: <http://uk.wikipedia.org/wiki/...1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8>.
12. *On standards, technical regulations and conformity assessment procedures: Law of Ukraine [№ 3164-IV dated 01.12.2005; Version of 01/03/2015, the base 1315-18]*. (2005). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3164-15>.
13. *The model technical regulations introduced in the EU, is the most effective for international cooperation*. (2010). RBC "Ukraine". Retrieved from: http://www.rbc.ua/ukr/finance/economic/model_tehnicheskogo_regulirovaniya_vvedennaya_v_es_yavl_ yaetsya_naibolee_effektivnoy_dlya_mezhdunarodnogo_sotrudnichestva_spetsialisty_06042010.
14. Kohut, M. S., Lebid, N. M., Belous, A. V., Kravets, I. E. (2010). *Fundamentals of interchangeability, standardization, certification, accreditation and technical measurements*. Lviv : Svit.
15. Melnychuk, S. D., Borovykov, O. I., Bal-Prylypko, L. V. (2012). *Essentials system of technical regulation*. Kyiv : NUBiP.
16. Bychkivskyy, R. V., Stolyarchuk, P. G., Hamula, P. G. (2002). *Metrology, standardization, quality management and certification*. Lviv : Publishing House of the National University "Lviv Polytechnic".
17. Sergeev, A. G., Latyshev, M. V., Tereherya, V. V. (2003). *Metrology, standardization, certification*. Moscow : Logos.
18. Tsutsura, S. V., Tsutsura, V. D. (2005). *Metrology, measurement bases, standardization and certification*. Kyiv : Knowledge.
19. Dyvnych, M. P. (2007). *Certification and quality management*. Kyiv : National aviation. univ.
20. *On standards, technical regulations and conformity assessment procedures: Law of Ukraine [№ 1315-VII (1315-18) dated 05.06.2014]*. (2014). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/go/3164-15>.
21. *On Standardization: Draft Law of Ukraine [№ 4585 dated 03.27.2014]*. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50449.

-
22. On metrology and metrological activity: the law of Ukraine [№ 1314-18 dated 05.06.2014]. (2014). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1314-18>.
 23. Nagornaya, O. O. (2014). System of technical regulation as part of innovation development of economy of Ukraine. Efficient economy, 6. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3145>.
 24. Standardization and certification of the goods and services. (n.d.). Retrieved from: http://pidruchniki.com/16010717/tovaroznavstvo/standartizatsiya_ta_sertifikatsiya_tovariv_i_poslug.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2015 р.